Nachtcultuur Coalitie
Oktober 2026

Nationale Agenda Nachtcultuur

Van lokale beweging naar landelijke erkenning

Welkom in de nacht! Luister hoe de stad een ander ritme vindt.
De nacht daagt uit zoals de dag niet kan. Hier worden verhalen verteld, ontstaan vriendschappen en krijgen ideeën een eerste vonk. Er is vrijheid om jezelf te zijn en ruimte om te experimenteren. Kunst krijgt er een podium en talent de kans om te groeien. Makers proberen nieuw werk uit. Mensen vinden elkaar.
Als de dag ten einde loopt, begint er iets nieuws. In clubs en op podia, op tijdelijke plekken en tussen mensen die samen iets in beweging brengen, ontstaat nachtcultuur.
Luister ... naar het ritme van de nacht.

TIJD VOOR DE VOLGENDE STAP

Jules Deelder staat bekend als de eerste nachtburgemeester van Nederland. Die titel kreeg de Rotterdamse dichter en nachtbraker in de jaren zeventig van zijn fietsenmaker. Die zag Deelder 's avonds vertrekken en kwam hem bij het ochtendgloren opnieuw tegen. Wat begon als een bijnaam, groeide uit tot een begrip

Een halve eeuw later hebben meer dan 25 Nederlandse steden een officiële nachtburgemeester. Veel steden schrijven een eigen nachtvisie. De nacht krijgt daarmee steeds vaker erkenning als plek voor kunst, ontmoeting, experiment en talentontwikkeling. Wat begon als een daad van verzet, is uitgegroeid tot een beweging.

Maar die beweging stopt bij de gemeentegrens. Terwijl de erkenning lokaal groeit, blijft die landelijk achter. Een gedeelde visie en definitie ontbreken, kennis wordt onvoldoende uitgewisseld en er zijn landelijk nauwelijks gegevens over aanbod, bezoekers en financiering. Het culturele geheugen van de nacht, vastgelegd in verhalen en archieven, wordt versnipperd bewaard.

Het is de hoogste tijd dat ook de nationale overheid aansluit. Met deze Nationale Agenda Nachtcultuur zetten we daarom de volgende stap naar een volwaardige plek voor nachtcultuur in het Nederlandse kunst- en cultuurbeleid. Dat vraagt om expliciete erkenning én passende toegang tot de subsidieregelingen van de rijkscultuurfondsen voor makers en organisaties uit de nacht.

Deze agenda is een initiatief van De Nachtcultuur Coalitie, bestaande uit VibeLab, Podiumkunst.net en de Boekmanstichting. De afgelopen twee jaar bracht de coalitie makers, programmeurs, nachtburgemeesters, gemeenten, onderzoekers, fondsen en beleidsmakers samen. Hun kennis en ervaringen vormen de basis voor deze agenda. Het 'wij' in deze agenda omvat daarom meer dan de initiatiefnemers: het staat voor een brede groep betrokkenen die we graag uitnodigen zich aan de agenda te verbinden.

Tijdens het Amsterdam Dance Event 2026 presenteren we de Nationale Agenda Nachtcultuur. Daarna bieden we de agenda aan het ministerie van OCW, de Raad voor Cultuur, de Tweede Kamer en andere relevante belanghebbenden aan. Daarmee laten we zien dat de sector klaar is voor de volgende stap. Maar eerst: wat verstaan we eigenlijk onder nachtcultuur?

WAT VERSTAAN WE ONDER NACHTCULTUUR?

Nachtcultuur is het geheel van sociale en artistieke praktijken die de waarden en esthetiek van de nacht uitdragen: vrijheid, experiment, inclusie en gemeenschap.

Haar artistieke signatuur is veelzijdig en voortdurend in ontwikkeling. Kunstvormen, genres en disciplines komen samen, lopen in elkaar over en krijgen nieuwe vormen. Daardoor laat nachtcultuur zich niet vangen in vaste categorieën.

Nachtcultuur vindt plaats op publiek toegankelijke plekken – permanent, tijdelijk of mobiel – waar culturele activiteiten worden geprogrammeerd en ruimte is voor ontmoeting.

Nachtcultuur is een broedplaats voor vrijheid van geest, emancipatie en eigenzinnige cultuuruitingen die zich niet laten beperken door traditionele grenzen. Ze uit zich al generaties lang. steeds op eigen wijze. Via bewegingen als flower power of punk. In hiphop, spoken word, techno, dance en nog veel meer.

De nacht vindt zich elke dag weer uit.

DRIE PRIORITEITEN VOOR EEN STERKE NACHTCULTUUR

Deze Nationale Agenda Nachtcultuur benoemt drie samenhangende prioriteiten. Ze zijn alle drie nodig en vragen om gezamenlijke inzet.

1. Geef nachtcultuur een volwaardige plek in het nationale cultuurbeleid

Waarom dit nodig is

Gemeenten ontwikkelen nachtvisies, ondersteunen nachtburgemeesters en zoeken ruimte voor makers, podia en clubs. Ze doen wat ze kunnen, maar lopen vast op nationale kaders waar nachtcultuur niet in voorkomt. Daardoor is het lastig om bijvoorbeeld clubs als culturele plekken te beschermen bij stadsontwikkeling. Een landelijk kader kan gemeenten helpen nachtcultuur mee te wegen in lokale keuzes. Ook biedt het een gezamenlijke basis voor vraagstukken rond ruimtelijke ordening, talentontwikkeling, veiligheid en toegankelijkheid die in meerdere steden en regio's spelen.

Een gedeelde landelijke definitie die recht doet aan de sociale, culturele en economische betekenis van nachtcultuur helpt om beleid en onderzoek op elkaar te laten aansluiten. Nu hanteren steden verschillende omschrijvingen. Daardoor is onderzoek moeilijk vergelijkbaar. Ook passen makers niet overal op dezelfde manier binnen regelingen. De definitie in deze agenda biedt een vertrekpunt voor een gezamenlijk en gedeeld kader.

Erkenning moet ook meer zichtbaar worden in financiering. Makers en organisaties uit de nachtcultuur moeten eenvoudiger toegang krijgen tot landelijke subsidieregelingen. Zo kunnen lokale initiatieven gebruikmaken van landelijke ondersteuning. Uiteraard met ruimte voor verschillen tussen steden, regio's en gemeenschappen.

Ook de fysieke ruimte voor nachtcultuur verdient bescherming. Daarom vragen we om het Agent of Change-principe te verankeren in beleid en omgevingsplannen, zoals in Berlijn en Brussel inmiddels met succes is gebeurd. Het uitgangspunt is eenvoudig: wie een nieuwe ontwikkeling begint, is verantwoordelijk voor het voorkomen van conflicten met de bestaande omgeving. Bij woningbouw naast een bestaande club of poppodium moet de initiatiefnemer bijvoorbeeld zorgen voor voldoende geluidsisolatie van de woningen. Zo krijgen gemeenten een middel om nachtcultuur te behouden én ruimte te bieden aan stedelijke ontwikkeling.

Wat daarvoor nodig is

Van de landelijke overheid: Een expliciete en volwaardige plek voor nachtcultuur in de landelijke cultuurnota. Ontwikkel samen met de sector een gedeelde landelijke definitie en een kader waarop gemeenten kunnen voortbouwen.

Van de rijkscultuurfondsen: Bouw voort op bestaande subsidiemogelijkheden en versterk de herkenbaarheid en toegankelijkheid daarvan voor makers en organisaties uit de nachtcultuur. Onderzoek samen met de sector waar voorwaarden en beoordelingscriteria onvoldoende aansluiten bij hun artistieke praktijk en organisatievormen, en pas de ondersteuning daarop aan.

Van gemeenten en de sector zelf: Breng kennis uit nachtvisies en de dagelijkse praktijk in bij de ontwikkeling van het landelijke kader. Bewaak daarbij de verscheidenheid van de Nederlandse nachtcultuur.

2. Bouw aan een landelijke kennisbasis voor de nacht

Waarom dit nodig is

In steden en regio's is veel kennis opgebouwd. Bijvoorbeeld over bezoekers, programmering, veiligheid, toegankelijkheid en de maatschappelijke en economische betekenis van nachtcultuur. Toch ontbreekt op landelijk niveau een samenhangend beeld van de Nederlandse nacht. Onderzoek richt zich bovendien vaak op afzonderlijke steden en regio's, met een sterke nadruk op de Randstad.

Ook blijft een deel van de nacht buiten beeld, omdat zij zich afspeelt buiten de gevestigde culturele infrastructuur: in collectieven, op tijdelijke locaties en in informele verbanden. Daardoor blijven veranderingen in bezoekerspatronen, werk, kosten en beschikbare ruimte onvoldoende in beeld. Dit terwijl die kennis nodig is om tijdig te reageren en beleid te onderbouwen.

Onderzoek, monitoring en kennisdeling maken het mogelijk om ontwikkelingen structureel te volgen, verschillen tussen steden en regio's zichtbaar te maken en te helpen bepalen wat de nacht nodig heeft. Daarbij dient aandacht te zijn voor drie samenhangende pijlers:

- Participatie - Wie neemt deel aan nachtcultuur? Hoe toegankelijk, inclusief en veilig is de nacht? Welke factoren belemmeren de deelname van jongeren?
- Werk en talent - Hoe ontwikkelen makers en professionals zich? Welke ruimte hebben beginnende organisatoren voor experiment en begeleiding?
- Infrastructuur - Welke fysieke, ruimtelijke, financiële en organisatorische voorwaarden zijn nodig voor een sterke en toekomstbestendige nachtcultuur?

Door kennis landelijk te verzamelen en te delen, kunnen succesvolle aanpakken rond bijvoorbeeld veiligheid, toegankelijkheid en artistieke ontwikkeling ook elders worden benut.

Wat daarvoor nodig is

Van de landelijke overheid: Structurele middelen voor landelijk onderzoek, monitoring en kennisdeling over nachtcultuur. Bijvoorbeeld voor onderzoek naar de bijdrage van nachtcultuur aan sociale cohesie, mentale gezondheid, veiligheid en artistieke vernieuwing. Of voor onderzoek naar haar economische betekenis: van het aantrekken van bezoekers en het versterken van de creatieve industrie tot de aantrekkelijkheid van steden voor talent en bewoners.

Van kennisinstellingen en onderzoekers: Verbind lokale en regionale onderzoeken en ontwikkel een gezamenlijke kennisbasis. Zorg dat ook regio's buiten de Randstad en informele praktijken worden meegenomen.

Van gemeenten, fondsen en de sector zelf: Deel data, ervaringen en succesvolle aanpakken. Gebruik de gezamenlijke inzichten om beleid, financiering en de praktijk te verbeteren.

3. Bewaar het culturele geheugen van de nacht

Waarom dit nodig is

De geschiedenis van de Nederlandse nachtcultuur leeft in foto's, flyers, opnamen en digitale bestanden, maar ook in verhalen, rituelen, dans en herinneringen. Makers, clubs, collectieven en particuliere verzamelaars bewaren daar al veel van. Dat gebeurt echter versnipperd en vaak met vrijwillige inzet en persoonlijke middelen.

Wanneer initiatiefnemers stoppen, plekken verdwijnen of digitale platforms worden opgeheven, kan een deel van die geschiedenis verloren gaan. Duurzaam behoud vraagt om inventarisatie, digitalisering, beschrijving, rechtenafspraken, beheer en langdurige toegankelijkheid. Archiveren is meer dan verzamelen. Daarvoor zijn professionele ondersteuning en structurele financiering nodig. En erkenning van de Nederlandse nachtcultuur als immaterieel erfgoed.

Bestaande archieven, collecties en initiatieven vormen het vertrekpunt voor een landelijk verbonden infrastructuur. Door ze te versterken en te verbinden, wordt het erfgoed van de nacht beter vindbaar en toegankelijk. Daarbij verdienen gemeenschappen, regio's, genres en praktijken die nog onvoldoende zichtbaar zijn bijzondere aandacht.

Makers en gemeenschappen moeten kunnen meebeslissen over wat wordt bewaard, hoe het wordt beschreven en wie toegang krijgt. Historische bronnen en ervaringskennis bieden een basis voor onderzoek, onderwijs en beleid. Ze maken de culturele en maatschappelijke betekenis van nachtcultuur zichtbaar. En die reikt verder dan bezoekersaantallen en economische waarde.

Wat daarvoor nodig is

Van de landelijke overheid: Erken nachtcultuur als onderdeel van ons immaterieel culturele erfgoed en zorg voor samenhang en structurele voorwaarden voor behoud.

Van fondsen en financiers: Financier inventarisatie, het vastleggen van mondelinge verhalen, digitalisering, beschrijving, rechtenonderzoek, conservering en langdurig beheer als volwaardige activiteiten.

Van erfgoed- en kennisinstellingen: Bied professionele kennis, infrastructuur en duurzame bewaarvoorzieningen. Werk daarbij samen met gemeenschappen uit de nacht en geef hun een volwaardige stem in de keuzes die worden gemaakt.

Van gemeenten en provincies: Ondersteun en verbind lokale en regionale archieven en erfgoedinitiatieven.

Van makers en gemeenschappen: Breng kennis, verhalen en collecties in en bepaal mee hoe deze worden bewaard en doorgegeven.

DE NACHT MAKEN WE SAMEN

Deze agenda is geen verhaal over de nacht, maar een agenda die samen met de nacht en haar partners is ontstaan. Het is een uitnodiging om die samenwerking te verbreden: aan makers en culturele ondernemers, gemeenten en nachtburgemeesters, fondsen en kennis- en erfgoedinstellingen, onderzoekers en belangenbehartigers én aan de landelijke overheid.

Deze agenda is een begin. We nodigen iedereen die de nacht maakt en draagt uit om zich aan deze agenda te verbinden en verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoering.

Sluit je aan en bouw mee aan een sterke, diverse en toekomstbestendige Nederlandse nachtcultuur.

Initiatiefnemers Boekmanstichting, Podiumkunst.net en VibeLab bedanken alle deelnemers die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze agenda.

Nationale Agenda Nachtcultuur

Tekst:
VibeLab, Podiumkunst.net en de Boekmanstichting

Redactie: Paul Klaassen

Vormgeving en opmaak:
Tereza Patočková

Fotografie: Raymond van Mil

Amsterdam, 22 oktober 2026

vibelab

podium kunst .net

Boekmanstichting
Kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid